

УДК 378.147

ВОВК Богдан Іванович,

аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
e-mail: vovk.bohdan@rambler.ru

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ ПТНЗ

У статті розглянуто актуальну проблему підвищення якості вищої професійної освіти. Розкрито сутність та роль педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ, на основі аналізу літературних джерел проведено теоретичне обґрунтування педагогічних умов, які забезпечать систематичне, послідовне формування знань, умінь та навичок їх самоосвітньої діяльності.

Ключові слова: компетентність; педагогічні умови; самоосвіта; мотивація; стимулювання самоосвіти; інформаційно-комунікаційні технології; самостійна робота студентів.

Постановка проблеми. Реформування та модернізація всіх сфер життя українського суспільства висунули завдання виховання покоління, здатного до нетрадиційного, творчого, самостійного мислення. Тому центральною задачею, яка постає сьогодні перед системою вищої професійної освіти, є підвищення її якості. Нині поняття якості освіти розглядається як найважливіший фактор стійкого розвитку країни, її технологічної, економічної, інформаційної і моральної безпеки [1, с. 50]. В сучасних умовах формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання є складовою підвищення якості вищої освіти та набуває характеру однієї з національних проблем, яка включає цілий ряд аспектів. У даній статті зупинимось на одному з них – розгляді питання визначення педагогічних умов формування зазначеної вище компетентності яка дозволить прогнозувати успішну діяльність особистості в самоосвіті та саморозвитку в умовах постійно зростаючого і оновлюючогося об'єму інформації в сфері професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень з огляду на проблему уможливив з'ясувати, що різні аспекти формування самоосвітньої компетентності розглядалися за багатьма напрямками. Так, вивченню різних аспектів теорії і практики самоосвіти присвячені роботи ряду науковців: В. П. Беспалько, А. К. Громцевої, Г. С. Закірова, Г. М. Коджаспірова, Б. Ф. Райского, Г. Н. Серікова та ін.

Проблемами самоосвіти майбутнього фахівця педагогічної сфери займалися Л. Н. Куликова, О. Б. Кисельова, І. Л. Наумченко, Т. Н. Пацукова, Р. С. Сухобська, М. В. Сліпченко А. С. Ратушинська та ін. У їхніх наукових доробках самоосвіта педагога розглядається як необхідний компонент, що забезпечує готовність до безперервної освіти.

Питання визначення педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності розглядали у своїх працях Р. Р. Сагітова [2] (в процесі вивчення гуманітарних дисциплін), Е. С. Чеботарьова [3] (в процесі проектної діяльності), Ю. М. Демченко [4] (в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя математики), К. А. Злотнікова [5] (становлення та розвиток самоосвітньої компетентності як цінності майбутніх бакалаврів-педагогів), Ю. Ю. Прищюпа [6] (у процесі професійної підготовки майбутніх інженерів-будівельників), О. Г. Федоренко [7] (формування самоосвітньої компетентності засобами інформаційно-комунікаційних технологій майбутніх учителів технології) та ін.

Однак, не зважаючи на вагомий теоретичні та практичні доробки науковців, дотепер недостатньо вивченими залишаються питання обґрунтування педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ.

Мета статті. Метою дослідження є виявити та обґрунтувати педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності в процесі підготовки майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ.

Виклад основного матеріалу. Процес безперервної підготовки майбутніх викладачів практичного навчання до самоосвітньої діяльності являє собою педагогічну систему, яка, як і будь-яка інша система, може функціонувати і розвиватися тільки у певних умовах.

Для досягнення мети дослідження розглянемо сутність поняття «педагогічна умова». Проведений нами аналіз літературних джерел дав змогу виявити, що під «педагогічною умовою» науковці розуміють:

– сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм та матеріальних можливостей її здійснення, що забезпечують успішне вирішення поставленого завдання [8, с. 20];

– відповідні фактору педагогічні обставини, які сприяють (або протидіють) проявам педагогічних закономірностей, обумовлених дією факторів [9, с. 80];

– становище, в якому здійснюється що-небудь, обставини, при яких відбувається що-небудь; обов'язкові обставини, передумови, що визначають, зумовлюють існування чогонебудь [10].

Ми притримуємося думки В. М. Манька, який визначає педагогічні умови, як взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, яка забезпечує високу результативність навчального процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності [11].

На наш погляд, пошук нових педагогічних умов та їх впровадження неодмінно приводять до якісного вдосконалення освітнього процесу та покращення результатів навчання.

Педагогічними умовами формування самоосвітньої компетентності студентів молодших курсів за спеціальністю 015 «Професійне навчання (за спеціалізаціями)», вважаємо такі, які створюють специфічне професійне середовище в освітньому просторі навчального закладу, активізують процес переходу самоосвітньої діяльності від нижчого рівня до вищого, творчого і будуть запорукою подальшого саморозвитку.

Так, *формування мотивації до самоосвіти* є однією з важливих педагогічних умов становлення самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців ПТНЗ.

Активність студентів під час навчання та їхня професійна успішність значною мірою залежить від сили та структури мотивації. Мотивація як провідний фактор регулювання активності особистості майбутнього фахівця ПТНЗ, його поведінки та діяльності являє виключний інтерес для формування самоосвітньої компетентності.

Формування мотиваційного компонента самоосвітньої компетентності майбутнього викладача практичного навчання ПТНЗ забезпечує логічна структура викладу навчальних матеріалів, до складу якої можемо віднести наступні блоки:

а) інформаційний блок (з якою метою надається інформація про той або інший спосіб пізнавальної діяльності і яким чином отримані вміння можуть бути застосовані у майбутній професійній діяльності);

б) ціннісно-орієнтаційний блок слугує основою для утворення мотивації співробітництва та соціальної мотивації залучення до навчально-пізнавальної діяльності студентів;

в) результативно-процесуальний блок вказує на ефективність результатів навчально-пізнавальної діяльності залежно від володіння логічними операціями та діями по самоосвіті.

Сформованість мотиваційного компонента на наш погляд дасть змогу побачити не поодинокі виникнення самоосвітніх дій, а типову рису, якість особистості. Мотивація, будучи визначальною, потужною силою самоосвітньої діяльності, є важливою умовою професійного розвитку, становлення та вдосконалення майбутнього педагогічного працівника ПТНЗ. Умова формування мотиваційного компонента самоосвітньої компетентності студентів має пріоритетне значення для стимулювання їх до активного освоєння знань, умінь та навичок з метою готовності до подальшої професійної діяльності. Мотиваційна складова стає першою ланкою в системі формування самоосвітньої

компетентності студентів, оскільки саме потреба в самоосвіті є однією з основних причин самостійного освоєння знань та створення відповідної ситуації для її задоволення.

Наступною не менш важливою умовою формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання є *підвищення результативності організації їхньої самостійної роботи*. Від рівня її організації багато в чому залежить результат засвоєння знань, розвиток активної, творчої особистості студента, яка прагне до постійного поповнення своїх знань. Це особливо важливо для студентів молодших курсів, які тільки починають адаптуватися до умов навчання у вищому навчальному закладі, коли і відбувається формування самоосвітньої компетентності.

Організація самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка відповідно до Положення про організацію освітнього процесу самостійна робота, будучи одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом, передбачає підготовку до семінарських і практичних занять, виконання індивідуальних завдань, самоосвіту, роботу з підручником і т.д.

Навчальний матеріал, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час навчальних занять [12, с. 24].

З метою ефективної організації самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ важливим є ретельне планування, проектування і передбачення результатів цієї діяльності. При правильній організації самостійної роботи студентів та аналізі її результатів можна:

- досягти ритмічності та цілеспрямованості самостійної роботи в запланований період часу;
- виробити стійкі навички планування;
- виявити справжні витрати часу на самостійну роботу з кожної дисципліни;
- визначити фактичний розподіл навчального навантаження протягом навчального семестру.

Проаналізувавши роботи Н.Г. Дайрі [13], Т.С. Панфілова [14] та ін., присвячені питанню організації самостійної роботи, нами було виявлено ряд вимог, дотримання яких забезпечує найбільшу ефективність самостійної роботи:

- самостійна робота повинна сприяти розвитку творчої ініціативи і розумової активності студентів;
- самостійна робота повинна бути посиленою, спиратися на життєвий досвід та раніше здобуті знання, набуті вміння та навички;
- при виборі змісту і видів самостійної роботи повинна дотримуватися послідовність у зростанні ступеня складності завдань;
- види самостійної роботи повинні бути різноманітними за формою та змістом, вносити до засвоєння знань елемент новизни;
- кожна самостійна робота перевіряється і оцінюється викладачем і використовується в подальшій навчальній роботі.

Під час організації самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання особливу роль відіграє постійний контроль з боку викладачів, без якого існує загроза перетворення цього процесу на некерований, хаотичний. Так, у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка відповідно до Положення про організацію освітнього процесу контроль за виконанням самостійної роботи студентів здійснюється в таких формах:

- обговорення теоретичного матеріалу під час семінарських, практичних та лабораторних занять;
- колоквиум, контрольні роботи;
- педагогічні есе;
- реферати;

- захист авторських проєктів;
- анотації до першоджерел;
- індивідуальні і групові консультації;
- аналітичні огляди тощо [12, с. 24].

Проаналізувавши навчальні та робочі плани навчальних дисциплін Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка варто зазначити, що кількість годин аудиторного навантаження складає орієнтовно до 1/3 від кредиту ЄСТС, а кількість годин, яка відводиться на самостійну роботу, становить до 2/3 кредиту ЄСТС. Це свідчить про те, що у студентів університету є достатня кількість часу для виконання позааудиторних завдань. Беручи до уваги специфіку підготовки майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ, на нашу думку, необхідно звернути увагу на внутрішнє планування робочого часу, оскільки, навчальні плани передбачають значну кількість годин на самостійну та індивідуальну роботу, а викладач не в змозі забезпечити якісну перевірку всіх виконаних студентом завдань, що пов'язано зі зменшенням кількості аудиторних годин.

Підсумовуючи можемо зазначити, що організація самостійної роботи студентів у процесі навчання стає основою для формування їхньої самоосвітньої компетентності, реалізації післявузівської освіти та подальшого підвищення кваліфікації. Під час навчання на перших курсах у вищому навчальному закладі майбутні викладачі практичного навчання ПТНЗ отримують основу до подальшої самоосвіти, а засобом для досягнення цієї мети і повинна виступати самостійна робота.

Важливою умовою, яка сприяє ефективному формуванню самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання є *педагогічне стимулювання самоосвіти*, дана умова виділялась нами як контрольна в системі ранжування, вона і педагогічна умова: «мотивація до самоосвіти» за об'єктивного експертного оцінювання отримали приблизно однакову суму рангів 60,5 і 48,5 відповідно, оскільки педагогічне стимулювання самоосвітньої діяльності є складовою мотивації самоосвіти. Стимули виступають зовнішніми об'єктивними збудниками, які приводять у дію внутрішні збудники - мотиви Стимулювання майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ повинно бути націлено на вирішення таких завдань, як підтримання і розвиток високої активної особистості в самоосвітній діяльності з розрахунком на зміни, які відбуваються в соціально-політичному та економічному житті держави, вимоги суспільства стосовно необхідності формування самоосвітньої компетентності майбутніх студентів-випускників; формування сукупності знань, умінь та навичок, здійснення самоосвітньої діяльності; сприяння розвитку якостей особистості, необхідних для їхньої успішної самоосвітньої діяльності; спонукання до застосування самоосвітніх умінь і навичок в освітньому процесі ВНЗ.

Вирішення цих завдань можливо шляхом активного застосування методів та прийомів заохочення, схвалення, застосування методів навчальних вимог, проведення бесід про методи роботи над собою, спрямування студентів на формування необхідних якостей особистості, особистий приклад викладача, проведення індивідуальних консультацій, дискусій, навчально-пізнавальних ігор, змагань, взаємоперевірка студентів, рекомендація літературних джерел, веб-сайтів для самоосвіти, стимуляція наслідування позитивної особистості, розвиток бажання бути корисним своїй державі, залучення студентської молоді до творчої, навчально-дослідницької діяльності, використання на заняттях пошукових методів, робота з підручником, створення проблемних ситуацій та ситуацій успіху, позитивного емоційного настрою, створення рекомендацій самосвітної діяльності, організація та проведення олімпіад, семінарів, колоквиумів, залучення студентів до гурткової та клубної роботи тощо.

Таким чином, умова педагогічного стимулювання самоосвіти направлена на створення сприятливих умов для самодетермінації особистості майбутнього випускника ВНЗ в самоосвіті. Стимулювання, з одного боку, охоплює широку систему об'єктивних факторів, які включають методи організації та управління, а з іншого боку - мотиваційно-спонукальну сферу особистості самого студента. Спеціально організована стимулююча діяльність спрямовується безпосередньо на «внутрішнє середовище» студента, процес відтворення і

творчості, які є досить значущими у самоосвітній діяльності і виконують, головним чином, спонукальну, динамізуючу роль. Тут, на наш погляд, приховані важливі резерви інтенсифікації самоосвітньої діяльності студентів, необхідною умовою якої виступає формування у майбутніх випускників особистісно-значущого відношення до самоосвіти. Переваги самоосвіти в даному випадку є очевидними, вони впливають із самої її сутності.

Головна роль в педагогічному стимулюванні самоосвіти майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ належить педагогу вищого навчального закладу. Формування самоосвітньої компетентності в основному відбувається на лекція, семінарах, при систематичному читанні літератури, в позааудиторній діяльності тощо. Роль педагога в такому випадку полягає не тільки в стимулюванні інтересу студента до дисципліни, але і в скеровуванні думки, волі на активне формування потреби в систематичній самоосвіті.

Таким чином, ґрунтуючись на суб'єктно-діяльнісному підході, педагогічне стимулювання самоосвіти майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ розглядається нами як процес цілеспрямованого формування у студентів позиції суб'єкта діяльності шляхом відбору педагогом комплексу педагогічних стимулів, спрямованих на мотиваційну сферу особистості студента та спонукаючи до процесу самостимуляції.

При обґрунтуванні педагогічної умови – *застосування ІКТ у процесі формування самоосвітньої компетентності* – ми звернули увагу, що процес інформатизації сучасного світу кардинальним чином змінює суспільні відносини на глобальному рівні, відкриває кордони для безперешкодного інформаційного обміну та ставить перед освітніми закладами нові завдання. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає пошуку нових ефективних шляхів підвищення якості освіти та її модернізацію відповідно до вимог ринку праці – таким є пріоритети, озвучені в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [15].

Проведений огляд літературних джерел [16–18] дав змогу проаналізувати, визначення науковцями поняття «інформаційно-комунікаційні технології». Ми схилиємося до думки О.В. Співаковського: використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання у педагогічному процесі вищого навчального закладу, крім сприяння досягнення основної мети, запланованої у конкретній предметній галузі, також сприяє досягненню і додаткових цілей навчання – формування у майбутнього фахівця позитивного ставлення до ІКТ, переконаності в ефективності цих технологій навчання та практичному засвоєнню методів навчання в умовах нових інформаційних технологій навчання.

У зв'язку з активним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та створенням у ВНЗ інформаційного середовища збільшуються можливості формування самоосвітньої компетентності у майбутніх фахівців ПТНЗ з їхньою допомогою. Ефективне використання ІКТ у самоосвіті студентів, на наш погляд, можливе завдяки застосуванню новітніх електронних засобів навчання (електронних посібників, бібліотек, мультимедійних засобів, мережі Інтернет); активного використання технологій мобільного навчання (m-learning) із застосуванням мобільних пристроїв та технологій u-learning (ubiquitous learning); навчання майбутніх фахівців навичкам роботи з інформаційними джерелами.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок з наряду. Таким чином, враховуючи доробки науковців, власний досвід та результати факторного аналізу, ми визначили наступні провідні педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ: формування мотивації до самоосвіти; підвищення результативності організації самостійної роботи; педагогічне стимулювання самоосвіти; застосування ІКТ у процесі формування зазначеної компетентності. На наш погляд застосування зазначених вище педагогічних умов підвищить ефективність формування самоосвітньої компетентності.

Вказана диференціація педагогічних умов сприяє розробці детальної методики їх реалізації в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, технологізації формування цієї важливої інтегративної властивості особистості майбутнього педагога.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, перспективи подальших досліджень присвячені розробці моделі формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ.

Список використаної літератури

1. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах : монографія / Р. С. Гуревич. – К. : Вища школа, 1998. – 229 с.
2. Сагітова Р. Р. Формирование самообразовательной компетенции студентов вуза в процессе изучения гуманитарных дисциплин : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Р. Р. Сагітова. – Казань, 2011. – 215 с.
3. Чеботарева Е. С. Развитие самообразовательной компетентности студентов в процессе проектной деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Е. С. Чеботарева. – Курск, 2010. – 241 с.
4. Демченко Ю. М. Формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя математики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ю. М. Демченко. – Кіровоград, 2016. – 261 с.
5. Злотникова Е.А. Становление самообразовательной компетенции как ценности будущих бакалавров-педагогов в образовательном процессе вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Е. А. Злотникова. – Красноярск, 2015. – 216 с.
6. Пришупа Ю. Ю. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ю. Ю. Пришупа. – Київ, 2016. – 222 с.
7. Федоренко О.Г. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Г. Федоренко. – Київ, 2016. – 265 с.
8. Федорова Т. С. Личностно-ориентированная технология учебного проектирования в процессе развития технического творчества студентов вузов : автореф, дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Т. С. Федорова. – Кемерово, 2002. – 20 с.
9. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения / Ю. К. Бабанский. - М.: Знания, 1987. – 80 с.
10. Єрмакова С. С. Довідник з професійно-педагогічної практики викладача вищого технічного навчального закладу : [навч.-метод. посіб.] / С. С. Єрмакова. – Одеса : Атлант, 2010. – 408 с.
11. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін / В. М. Манько // Соціалізація особистості : зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. – К. : Логос, 2000. – Вип. 2. – С. 153–161.
12. Положення про організацію освітнього процесу в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B1PrGvfDqTb4VGo5QklRUK1NNU0/view>
13. Дайри Н. Г. Основное усвоить на уроке: Книга для учителя / Н. Г. Дайри – М. : Просвещение, 1987. – 191 с.
14. Панфилова Т.С. Развитие самостоятельности школьников во внеклассной работе / Т. С. Панфилова – М. : Просвещение, 1964. – 83с.
15. Указ Президента України Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
16. Дзюбенко А. А. Новые информационные технологии в образовании / А.А. Дзюбенко. – М., 2000. – 104 с.
17. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / И. Г. Захарова. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
18. Співаковський О. В. Теорія та практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей / О. В. Співаковський. – Херсон: Айлант, 2003. – 249 с.

References

1. Gurevich, G. S. (1998). Theoretical and methodological basis of the organization of training in vocational technical institutions, High school, Kyiv, 229 p. (in Rus.).
2. Sagitova, G. G. (2011). Formation of self-competence of university students in the study of the humanities: dissertation. Ph. D, Kazan, 215 p. (in Rus.).
3. Chebotareva, E. S. (2010). The development of self-educational competence of students in the process of project activity: dissertation. Ph. D, Kursk, 241 p. (in Rus.).
4. Demchenko, Yu. M. (2016). Formation self-educational competence of future teachers of mathematics: dissertation. Ph. D, Kirovograd, 261 p. (in Ukr.).
5. Zlotnikova, E. A. (2015). Formation of self-competence as the value of future bachelors teachers in the educational process of the University: dissertation: Ph. D. Krasnoyarsk, 216 p. (in Rus.).
6. Prystupa, Y. Y. (2016). Formation of self-educational competence of future civil engineers in the process of vocational training: dissertation: Ph. D. Kyiv, 222 p. (in Ukr.).
7. Fedorenko, V. G. (2016). Formation of future teachers of technologies self-competence by means of informational communicational technologies: dissertation: Ph. D. Kyiv, 265 p. (in Ukr.).
8. Fedorova, T. S. (2002). Student-oriented technology of instructional design in the development process of technical creativity of University students: Author's thesis, Kazan, 20 pp. (in Rus.).
9. Babanskii, Yu. K. (1987). Intensification of the process of training, Knowledge, Moscow, 78 p. (in Rus.).
10. Ermakova, S. S. (2010). The Handbook of the professional-pedagogical practice of teachers of higher technical educational institution, Atlas, Odessa, 408 p. (in Ukr.).
11. Man'ko, V. M. (2000). Didactic conditions of forming students' professional and educational interest in special subjects. Socialization of personality: Coll. of scientific works. National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Logos, Vol. 2, 153-161 pp. (in Ukrainian).

12. Temporary regulations on the organizations of educational process in Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical university. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/0B1PrGvfDqTb4VGo5QklRUK1NNU0/view>. (in Ukr.).
13. Dairy, N. (1987). Basic to learn the lesson: teacher's Book. Education, Moscow, 191 p. (in Rus.).
14. Panfilova, T. S. (1964). The Development of independence of pupils in extra-curricular activities. Education, Moscow, 83 p. (in Rus.).
15. The National Education Development Strategy for the period until 2021, 2013. Approved by Presidential Decree №344/2013 dated June 25, 2013. [online] Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. (in Ukr.).
16. Dzyubenko, A. A. (2000). New information technology in education. Moscow, 104 p. (in Rus.).
17. Zakharova, I. G. (2003). Information technologies in education. Moscow, Academy, 192 p. (in Rus.).
18. Spivakovsky, O.V. (2003). Theory and practice of using informational technologies in the process of training of students with mathematical specialties. Kherson, Ailanthus, 249 p. (in Ukr.).

VOVK Bohdan,

post-graduate student of the chair of professional education and agrarian technologies producing, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical university
e-mail: vovk.bohdan@rambler.ru

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF INTENDING TECHNICAL SCHOOLS ENGINEER-TEACHERS PRACTICAL TRAINING

***Abstract.** The article discusses the problem of determining the pedagogical conditions of forming self-educational competence allowing us to predict the success of the individual in the independent education in the conditions of constantly growing and onologist amount of information in the field of professional education.*

The aim of the article is the identification and justification of the pedagogical conditions of forming self-educational competence in the process of training intending teachers for the practical teaching at the vocational and technical institutions.

Theoretical research methods (logical operations, analysis of the literature on the research problem etc.), empirical methods (observation, questionnaire methods).

As a result of the expert ranking we have identified pedagogical conditions of forming the specified competence of students enrolled in specialty 015 "Professional training". To implement the first pedagogical condition of the motivation to self-education, it is advisable to use problematic methods. In particular, during the course, the students raised a number of practical issues and tasks taken from teaching practice and approximate to the specific conditions of their learning activities. Classes conducted with the use of technology of problem-based learning had the following scheme. First the problem situation is created, and then it is realized. At the next stage the problem is articulated, the hypothesis is supposed, and it is grounded. At the third stage the decision is made and the program of action is created. After completing the planning phase the executive one goes. The analysis of the obtained results completes the investigation.

Pedagogical stimulation is possible due to active applying the methods and techniques of encouragement, approval, applying the training requirements, orientation of students on forming the necessary qualities of personality, personal example of the teacher, stimulating the positive role model of personality, the development of the desire to be useful to one's own state and the like.

The following pedagogical condition is improving the effectiveness of organizing students independent work.

The research identified a number of requirements, which compliance ensures the highest efficiency of the independent work:

- independent work should be feasible, based on life experience and previously obtained knowledge, acquired skills;*
- while selecting the contents and types of independent work sequence in increasing complexity of tasks must be adhered to;*
- types of independent work need to be varied in their form and content to contribute to the learning element of novelty.*

The important pedagogical condition consists in applying ICT in the process of forming the self-educational competence. It was shown in the research that the effective use of ICT in the self-education of students is possible due to introducing the latest e-learning tools (electronic books, libraries, multimedia, Internet) into the educational process; active use of mobile learning technology (m-learning) applying

mobile devices and technologies for u-learning (ubiquitous learning); teaching the future specialists the skills of work with information sources.

Scientific novelty of the research results is to improve the quality of training specialists in the sphere of vocational and technical institutions, by identifying effective pedagogical conditions of forming self-educational competence of intending teachers of practical training.

Therefore, for the process of training intending specialists of the vocational and technical institutions, we recommend the use of problem solving lectures to motivate self-educational activities, methods and techniques for the promotion, endorsement, personal example etc.; to organize independent work under the proposed requirements with the active use of electronic benefits technologies, mobile learning using mobile devices (m-learning, u-learning); to teach intending professionals the skills to work with information and communication sources.

Key words: *competence; pedagogical conditions; self-education; motivation; educate themselves stimulation; information and communication technologies; independent work of students.*

*Одержано редакцією 13.12.2016
Прийнято до публікації 16.12.2016*